

## TİHV “ADANA DAVASI”

**Metin Bakkalcı\***

Herhalde, iki sene önce bile, hiç kimse TİHV Adana Temsilciliği'nde dört çalışan, 30'a yakın gönüllünün oluşturduğu Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi'nin, bu merkezde son derece insani-mesleki kaygılarla etkinliklerini sürdürmeye çalışan Mustafa Çinkılıç ve Tufan Köse isimli kişilerin Zimbabwe'den Avrupa Parlemontosu'na, Filipinler'den ABD'ye kadar dünyanın ve ülkemizin de çeşitli düzeylerinde özel bir gündem oluşturacaklarını hayal edemezdi.

Bu denli “sıradan” bir faaliyet, “sıradan” kişiler, sıradan olmayan bu ülkenin koşullarında “sıradan olmayan” bir faaliyet, “sıradan olmayan” kişiler gerçekliği olarak toplumsal hafızada yerlerini aldılar.

Bu, bir yıllık öyküdür.

Bu, siyasi bir amaç güdülerek başlatılmış bir kampanyanın öyküsüdür.

Bu, işkenceciler hakkında son derece tutuk çalışanların, işkence görenleri tedavi etmek gibi her düzeyde son derece insani bir faaliyeti yürütenleri cezalandırma çabalarının bir öyküsüdür.

Bu, aylardır ülkemizde her türlü işkence-öldürme olaylarını gerçekleştiren devlet görevlileri ya da görevsizleri daha yakından tanınırken, toplumsal dayanışmanın bir gereğini yerine getirmeye çalışanların yargılanmasının bir öyküsüdür.

Bu, Dışişleri Bakanlığı'nın kendini yargının üstünde görme arzusu içinde olduğu izlenimini veren çabalarının bir öyküsüdür.

Bu, ülkemizdeki insan hakları savunucularının mücadele koşulları ve insan

---

\* Dr. ,TİHV Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Koordinatörü

haklarının düzeyi ile yürütmenin, hukukun, devletin gücünün ve güçsüzlüğünün bir öyküsüdür.

Bu öykü şöyle başladı:

7 yıldır tüm yasal süreçleri yerine getirerek işkence görenlerin tedavi ve rehabilitasyonunu organize eden, insan hakları ihlallerini dokümanete eden ve hazırladığı raporları kamuoyuna sunan TİHV'nin etkin çalışmaları **bir gün** Dışişleri Bakanlığı'nı rahatsız etti. Dışişleri Bakanlığı gizli yazılarla devletin başta silahlı birimleri olmak üzere, neredeyse tüm birimlerini toplantıya çağırarak Vakfımıza yönelik kampanyayı başlattı.

Böyle bir başlangıç ile Sağlık Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı TİHV hakkında soruşturmalar başlattı, savcılar davalar açtı. Ankara ve İzmir Savcılıkları takipsizlik kararı verdi. Konu Ankara DGM'nin gündemine girdi. İstanbul'da açılan dava tek duruşmada beraat ile sonuçlandı. Adana'da açılan dava 2 Mayıs 1997'de 8'nci duruşmada son buldu. "İzinsiz tedavi merkezi açmak" iddiası ile yargılanan Adana Temsilcimiz Av. Mustafa Çinkılıç beraat etti. "İşkence görmüş başvurularımızın kimliklerini ve bilgilerini yetkili makamlara bildirmemek" iddiası ile yargılanan Temsilcilik Hekimimiz Dr. Tufan Köse'ye ise para cezası verildi. Kuşkusuz yüzyılların birikimi olan değerlerin bir karar ile yokedilebilmesi mümkün değildir. Bu sebep ile bu kararın kaldırılması için, hakkımız olan tüm meşru ortamlarda çabalarımızı daha da yoğunlaştıracamız.

Mahkeme tarafından başvurularımızın kimlikleri, tüm tıbbi bilgileri, Vakıf'a tıbbi hizmet sunanların ad ve adresleri istenmişti. Bu talebe karşılık, aşağıda sıraladığımız, tartışma süreci çoktan sonlanmış olan bazı evrensel değerlerin ışığında tezimizi şöyle özetlemiştik:

- İşkencenin lanetlenmesi,
- İşkence sonucu mağdur olanların toplum tarafından sahiplenilmesi,
- İşkence mağdurlarının güvence altına alınması.

TİHV'nin varoluş nedeni ve işlevi bu değerlerin ülkemizde de yaşama geçirilmesidir. TİHV, işkence görenlerin tedavi ve rehabilitasyonuna yönelik attığı somut adımlarla, hem bu değerlerin yaşama geçirilmesine, hem de dünyadaki benzer çalışmalara anlamlı katkılarda bulunmaktadır.

İşkence mağdurlarının sahiplenilmesinin ve güvence altına alınmasının uygulamadaki ifadesi, mağduru ilgili kuruluşlarla olan ilişkisinin güvene dayalı gizli bir ilişki olmasıdır. Tıp etiğinin evrensel ilkelerinden olan **kişinin onayı dışında** açıklama yapmamak, işkence gibi özgül bir konuda birçok açıdan yaşamsal öneme sahiptir. Bu özgül konuda tartışmasız öncelikli olan, işkence

mağdurunun ruhsal, fiziksel ve sosyal olarak sağlığının kazandırılması ve korunmasıdır.

Bu temel ilkelerin ne gerekçe ile olursa olsun, yok edilmesine yönelik her türlü çaba, işkenceyi ve işkencecileri doğrudan desteklemek anlamına gelir. Dışişleri Bakanlığı'nın dikte ettiği biçimde başlatılan uygulamalar evrensel ölçekte çoktan bitmiş bir tartışmayı yeniden gündeme getirmeyi amaçlamaktadır. TIHV bu tartışmada taraftır.

Ve bu dava sürecinin Türkiye için bir şans olduğunu söylemiştik.

Gelinen noktada, evrensel ölçekte çoktan bitmiş olan bu tartışmanın bir kez daha aynı biçimde sonlanması, bizim tezimizin haklılığını tüm açıklığıyla gözler önüne serdi. Dahası ülkemizde ve dünyada uzun süre atıf yapılacak bir örnek oluşturdu. Yedi yıllık Vakıf birikiminin bir ürünü olan bu sonuca gerek tıp, gerek tıp dışı ülke içinden ve ülke dışından bilim insanlarının ve ilgili çevrelerin katkısı büyük oldu.

Ülke içi ve ülke dışı basında 100'den fazla kez yer alan konu hakkında, yalnız ülke dışından 150 kuruluş/kişi aktif olarak destekledi. Duruşmalara, Dünya Tabipleri Birliği, İşkence Görenler için Uluslararası Rehabilitasyon Konseyi (International Rehabilitation Council for Torture Victims), Danimarka Tabipleri Birliği, Berlin Tedavi Merkezi (Behandlungszentrum für Folteropfer), İsveç Destek Komitesi, İtalya Tedavi Merkezi (Medici e Psicologi contra la Tortura), İşkence Kurbanları için Merkez (Center for Victims of Torture, Minneapolis), Amerikan Bilim Araştırma Derneği (Association for the Advancement of Science), İnsan Hakları için Avukatlar Komitesi, çeşitli ülkelerden parlamenter/temsilciler ile ülke içinden Türk Tabipleri Birliği, İnsan Hakları Derneği, Çağdaş Hukukçular Derneği, TMMOB başta olmak üzere çeşitli temsilciler katıldı. Mahkemeye sunulmak için literatürden ilgili yayınlar tarandı, çeşitli kişi/gruplarca bilimsel çalışmalar hazırlandı.

Ortak başarımız nedeniyle ülke içinden ve dışından herkese teşekkür ediyor, bundan sonra daha etkin çalışmalar yapacağımızı belirtmek istiyoruz.

Ankara, Mayıs 1997



Wilhelm Morgner: Raising the Cross, 1913